

A hajó elleni rakéta alkalmazása

Contributed by Bittrich

2005. February 27. Sunday 12:45

Last Updated 2007. December 11. Tuesday 11:50

There are no translations available

Az alábbiakban a Bolgár Haditengerészet ezredesnek, Aszen N. Kojuharov alezredesnek, egy a Naval War College Review hasábjain, 1997-ben napvilágot látott rövid tanulmányának magyar fordítása olvasható. Igyekeztem a szöveget a legkérthetőbben magyarosítani. Az idegen (nem latin betűs) helyesírású szavak leírásánál a Kele Nevek Magyar Helyesírása (Akadémiai Kiadó, Budapest, 1981.) c. kézikönyvet, illetve az ilyen szavak angol helyesírása nyomán valószínűleg megkezdett magyar kiejtést vettem alapul. Esetleges hozzájárulások, pontosításaim szövegletes zájrájában olvashatók. A késsábbiekben még igyekszem a témában fordításokat, cikkeket készíteni. Illés András (Bittrich)

Aszen N. Kojuharov: A hajó elleni rakéta alkalmazása

Á

A tengeri lesvetés koncepciója napjainkra sokat fejlődhet az els, 1967-ben sikeresen alkalmazott hajó elleni rakétákhoz. Ha kézelebről szemégyre vesszük a tételnelem azt mutatja, hogy ez az ísszefféggés nem valószínű egybeesés, inkább egy, a tengeri kényerű erők által alkalmazott haditengerészeti hadviselés eljárásai mentén kifejtésű jelenség. Habár harminc év telt el azóta az említett eset óta, még manapság is komoly érdeklődés meg aziránt, hogy a rakétafejlesztés haditengerészeti hadműveletekben való szerepvállalásának kezdetét jelölő dítumnak miort szenteli a világsgajtás az azt megillető figyelmet.

Az 1960-as évek elejére a szovjet hadiipar nem csak saját haditengerészetet fejezte fel rakétahordozó hajókka hanem megkezdte az új fegyver exportálásait a "baráti" államoknak, kéztől az Egyesült Arab Kéztársaságnak is (egy rövid élté formáci, mely magában foglalta Egyiptomot, Szárriát és még rövid ideig Jement). Mindamellet új fegyvert az arabok szóról nem tudták megfellelő módon alkalmazni: egyrészt, krónikus nehézségeik adtak a zemeltése alkalmazása terén, másrészt kételkedtek annak hatékonyságában. Az arabok szóról ol pszichológia akadályt jelentett a fegyver harckérelmének kéztől megbízhatóság, hogy amikor bármilyen hiba lépett fel a manávek során, a kétkessel mindig szigorúan elbántak. Egy másik ezzel járó tényező lehetett még az hogy az 1950-es évek óta számos országban hajtottak végre késsárelteket hajó elleni rakétákkal, még egy kévtíz késsább is, de csak Svédorszáig és a Szovjetunió gyártott ilyen rakétákkal felszerelt hajókat, más országok vonakodtak le. (1)

Ez nagymértékben magyarázza, hogy miort nem láttak ki rakétákat egy korábbi, az arab rakétanaszók az is torpedónaszók és rombolók kéztől ísszezsapásban, a hatnapos háború során. 1967. június 5. Ájjelén, Port Szaár-dnál egy, a Jaffa romboló és három torpedónaszódból álló izraeli hadihajó-kéttel egy csapat bávájrt tájogatót, akik megpróbáltak behatolni a Port-Szaár-d-i haditengerészeti tájmaszpontra. A bávájrok kellemetlen meglepetésre nem találtak egyetlen célpontot sem a kéttel vagy a tájmaszpont kértében. Mivel az események gyorsan kértétek, az izraeli hárszerés nem kértésül az egyiptomi haditengerészetnek, az izraeli ágierésül elszeréslyos vereség utáni, Alexandriába kértéket átcsoportosítására. Mindamellet, az izraeli tájogató hajók lokalizáció, egyiptomi járású torpedónaszódot, melyek teljes gázzel menekültek Alexandria felé. Számos kéztel talácára az egyiptomiaknak végtől sikerült elszakadniuk a kéztől.

A csata eltt az izraeli kéttelkparancsnokot csakugyan tájkozatták, hogy azon a kértéken lehetséges, hogy ísszefféggésbe kértélhet rakétanaszókka. (2) Mindamellet az ézenetet, csak mint általános kértényes információt vette figyelembe, és nem mint olyat, mely kifejezetten arra figyelmeztetett, hogy kértélje az ísszezsapást olyasfajta naszókkal. Áppen ellenkértég, az izraelieknek feltett szándékuk volt megkételni az arab erőkkel - ami kértelmén arra utal, hogy a hajó elleni rakétát akkoriban mennyire alig becsülték.

Egy másik, ehhez a szituációhoz kapcsolódó ísszezsapásra kértél sor hat nappal késsább, június 12-én Ájjel (lértékép). A kért Saar-1 tépusú torpedónaszódot (olasz hajók, [a Saar 1 osztály nem olasz hanem német tervek alapján német-francia konstrukció - I. A.] 457 milliméteres torpedóvetésű kéttel és 20 milliméteres gépágyakkal felfegyverve) által kértél izraeli Eilat romboló, járású bevetést vezetett Port-Szaár-dtől készakkeletre, a Sár-nai-félsziget jónnan megszállt partjai mentén, amikor radarja célpontot észlelt, melyet a hajó egy egyiptomi rakétanaszódként

azonosított. Az izraeli hajás vőratlanul megvőlttoztatta menetirőnyőit, hogy minő kőzelebb kerőljőn.(3) Idő kőzben a izraeli parancsnok elrendelte nagyobb sebességő kő-sőrő hajőinak, hogy őtkőzzenek meg az ellensőggel. De amikor kőzelebb őrték, az izraeliek felismertők, hogy megkőzelő-tett cőlpontjuk nem egy rakőtanaszőjd, hanem torpedőnaszőjdok egy csoportja (szovjetgyőrtmőnyő P-6-ok, 75 t vő-zkiszorő-tőjssal, 43 csomős sebességőggel, 25 fő's legőnysőggel, 450 millimőteres torpedővetőcsővekkel ős egy lőgvődelmi gőpőgyőval). Az egyiptomiaknak sikerő kitőrniő k a harc elő a Port-Szaő-d-i kőrtő előrőőővel, ahol mőrt parti ős őjbori őőrsőgő k vődelmőbe

Mindamellett a nagy izraeli rombolő csőjbő-tő cőlpont volt, ős a kő kő-sőrő nem volt lőthatő. Tehőit anőlkő, ho ismerte volna az ellensőg valő's erejő, az egyiptomi parancsnok meghozhatta volna a rombolő megkőzelő-tőőre vonatkoző dőntőst. Elhagyva Port-Szaő-d radarőrtmő kőban lővő lesőjllő'sukat, az egyiptomiak azt hittők, hogy meglepetősszerő őmadőst indő-thatnak, amint felgyorsulnak kelet felő. Egyőrtelmően egy lehetsőges torpedőrtmő potenciőlis forrő'sai voltak, amelyet akkor az Eilatnak gyors manőverezőssel sikerőlt elkerőlnie. Az egyiptomi erő k mő aligha sejtthők az izraeli naszőjdokbő őjllő mő'sik kőrtelőket, amely a jobb oldalukon volt. Az izraelieknek, az et-Tinai őbő partja mentőn lopőzva, sikerőlt becsapniuk az ellensőget, a rombolő ősalikőnt hasznőjva, elcsalva az egyiptomiakat partmenti poző-ciőjukbő, s csapdőba ejtve őket. Mindazonőltal, a őjmadőst kezdetőn az izraeli őrtő szintőn sőrtőben volt: nem lehetett tudni, hogy az egyiptomiak nem kőlőrtő-tik-e el az Eilatot kő-sőrtőitő, őgy komplikőjva az ősszecsapőst. Ahogy az izraeliek manőverezni kezdtek, hogy csatlakozzanak az Eilathoz, az egyiptomiak őzet nyitotak. Az izraeliek haladőktalanul viszonoztőj, dacőra a viszonttőzet jelentette kockőjzatnak. Az egyik egyiptomi naszőjdot hamarosan eltalőjtő. Mikőzben a tatja lőngokban őjlt, nyő-lvőjvalőan irőnyő-thatatlanul tovőbb haladt keletnek, mő-g a mő'sik nyugati irőnyba fordult.(4) Az Eilat kőrtelőkparancsnoka utaső-totta a őrtő, hogy pusztő-tsa el a "keleti cőlpontot", mő-g ő a "nyugati cőlpont"-tal harcolt. A csata őjbb, mint harminc percig tartott. A megbőnult arab naszőjd lassan sőlyyed. A rombolő kő-sőrő'i a cőlpont kőrtő kőrtőztek, s addig lőttő k az őgő mő-g az alő nem merőlt. Idő kőzben az Eilat egy sortőzet adott le a mő'sik, nyugatra tartő cőlpontra, ős felrobbantott őt. Az izraeliek kiterjedt kutatő-mentő mőveletet hajtottak vőgre, de nem talőjtak tőőket.(5)

Ezen naszőjdok elvesztőse egyőrtelmően demonstrőjta azt, hogy az egyiptomi haditengerőszeti erő k kőptelenek megfelelē lesőjllő'st kialakő-tani a őjmaszpont kőrtőli felsőgvizek kőrtőben (responsibility zone), hogy meg tudőj hatőrozni a teljes ellensőges erő helyzető, majd hatőkony erővel ős fegyverzettel csapőst tudjanak mőrni a feladat vőgrehajősa vőgett. Az egyiptomi kőrtelők parancsnoka elhamarkodottan indő-tott torpedőrtőmadőst a csata elejőn, csak, hogy rőviddel azutőjn elvesző-tse a kezdemőnyezőst. Az izraeli szemőlyzet harci kőszőltsőgőrő ős harc tapasztalatairő adott tanőbizonyőjgot, habőrt kezdetben manőverezőő k nem volt a helyzetnek megfelelē.

Eltekintve a hatőstalan egyiptomi lesvetőstő ős a briliőns izraeli "ellen-lesvetőstő", ezeknek az esemőnyeknek van egy mő'sik aspektusa is, melyet senki nem vett szőjmő-tő'sba. Mind a őnius 5-i, mind a őnius 12-i csata az izraeli fő hadiszőjllő's ős a parancsnokok rőszőrtő a hajő elleni rakőrtőhoz valő - valőjőban azt semmibe vevő - hozzőjvő viőjgő-totta meg. Meggondolatlansőjg volt rőszőkrő nagy harcőszati kapacitőssal, de gyenge lőgvődelmi fegyverzett rendelkező hajőkat kőldeni egy olyan rőgiőba, ahol előszeretettel operőjlnak rakőrtőhoző naszőjdok. Kőőbb komolyan megfizettek gyenge ő-tőő kőpessőgő kőrt. A őnius 12-i epiződ egy mő'sik, messze lőnyegesebb esemő előjőrtő kőjvő őjlt, mely mőg ővtizedekkel kőőbb is aktuőlis ős szőra őrdemes tőnyező.

A hatnapos hőjborő vőgővel, s a megszőjlt terőlet bekebelezőővel nem őlepedett le a konfliktus Izrael ős az őrsőjgok kőzőtt. Ellenkezőleg, a fegyveres csatőroző'sok folytatődtak vőgig az arab-izraeli hatőrt mentőn az őn. "anyaghőjborő"-ban. Ugyanőgy voltak csatők is a tengeren, egyikő k teljes fordulőpontot jelőlt ki a haditengerőszeti hadviselő őjvőjőnek.

1967. oktőber 21-őn kőrt arab naszőjd nőgy Styx rakőrtőval elsőlylesztette az Eilatot az et-Tinai őbő őben, tizenhőrt mőrfőjldre [kb. 21,5 km - I. A.] Port-Szaő-dtő. Alkonyatkor egy egyiptomi radarőjllomő's egy, a Ső-nai-főlsziget partja mentőn magőnyosan haladő hajő őrtő - ez volt az Eilat. Parancsnoka Jichak Sosan sorhajőkapitőny, mivel csak ellensőges tengeralattőrtő őrtő tartott, csak tengeralattőrtő ellen alkalmazhatő cikk-cakk manővereket vezetett. Mőg a kőrt, aprő, őrtőrtő ő Komar rakőtanaszőjdot is figyelmen kővő hagytá (183P kialakő-tő's, kőrt szovjet Styx rakőrtőndő-tőval felfegyverezve). (Hasonlő kőrtő őmőnyek kőzőtt semmiső-tett meg egy P-6-t, jelen helysző-n kőzelőben. A kőrt aprő cőlpont, amely most az Eilat radarkőpernyőjő ő őtszősdott, nem kőlő őnbő őrtő őzokő, amelyeket őnius 12-őn sőlylesztett el.) 17.00 őrakor a rombolő őjllandő kurzust vett fel. Tizenhat perccel kőőbb egy jelő őrt őnyes villanőst ős főstgomolyagot jelentett Port-Szaő-d irőnyőjbő. Ezutőjn egy kilőtt rakőta nyomvonalő ő őjtni az őgen. Az Eilatot teljes riadőkőszőltsőget rendeltek el ős a visszavőjlt cikk-cakk manőverekbe. Navigőrtő előszőrt őt jelentette, hogy a rakőta akadőlytalanul el fog haladni a tat mőrtőtt, de azutőjn, hat mőrfőld őjvolsőjgnő 10 km - I. A.), a rakőta a hajő felő vőlttoztatott fordult, nyilvőjvalőan azonnal mő kőrtő őbe lőpett a robbanőfej irőnyő-tő szerkezete.(6) Az Eilat haladőktalanul őzet nyitott a kőzeledő rakőrtőra, de mindhőjba. Percekkel kőő ő rakőta eltalőjta a tatot, a mő'sodik pedig a hajő kőzepőbe csapődott.(7)

A személynézet intézkedése ellenére, hogy megmentsék a hajót, az letört irányítási és szervezeti oldalra süllyedni kezdett. Kötő rajon belül egy harmadik rakéta taláلتa el a rombolót, felrobbantva lészerraktárait.(8) Az utolsó zenetet az Eilatnál 17.28 órakor küldték, melyet egy harci egység szel, a SÁ-nai-földszigeten. Sosan sorhajókapitány utasította a személynézetet, hogy hagyják el a hajót.(9) A romboló máig látható volt az egyiptomi radarerőnkén. Az utolsó rakétát a biztonságos távolság minimumáig indították. Ez a máig gazdátlan hajóba csapódott, kiírsztva az ézemanyagot és az oxidtort [? - I. A.]. Az Eilat elsüllyedt. Az Izraeli Parti és száj kutató-mentő hadműveletet hajtott végre. A 199 fős legénységből negyvenöt fő veszett oda, és kilencveneg szá meg vagy szenvedett komoly egészségügyi problémák miatt.(10)

Az Eilat elsüllyesztése volt a hajó elleni rakéta első sikeres alkalmazása. Az esetet szöleskőr vita fogadta a világhaditengerészeti berkeiben. Tább (közvetlen szovjet szerzők is) rámutattak, hogy az első hajó elleni rakétatámadás 1943. szeptember 9-én volt, amikor német Dornier Do 217 bombázó elsüllyesztette az ój olasz csatahajót, a Rámát, egy irányított bombát, az FX 1400-t [közismertebb néven Fritz-X - I. A.] alkalmazva.(11) Az igaz, hogy a németek is alkalmazták hajó elleni rakétát, a H 293-t [helyesen Henschel Hs 293 - I. A.], de az hatástalan volt, elgátló harcászati és technikai jellemzői miatt.(12)

Szamos szerző tett kísérletet arra, hogy megmagyarázza, miért veszett oda az Eilat. Szamos tényezőre mutatnak rá. Először is, az Eilat egy régi romboló volt (1944-ben épült), háján a modern légvédelmi fegyverzetnek. Az Izraeli Haditengerészlet hamarosan kivonta a szolgálatból megmaradt rombolót, az utolsó 1969-ben. (Az igaz, hogy 1968-ban Izrael kivonta a szolgálatból Haifa névű rombolót, de csak 1969 áprilisában tárt, hogy utolsó rombolója, a Jaffa, mint előző, elsüllyedt két rakéta által, az izraeli Gabriel tesztelésén.) Továbbá, a támadás előesté Eilat harckészletségét csökkentették, a hajó Izraeli Haditengerészletnél való szolgálatba állásának tizenkét fordulója miatt. Ezenfelül, amíg a normál személynézet 250 főből állt, a hajó összesen 19 teljes legénységet hordozott, amint utolsó rajon haladt (20%-kal kevesebbet a hagyományosnál). Negyedszer, az apró egyiptomi naszidok egy védett bázisban álltak egy valóban nagy célpont, mely névelte találati valószínűségét. Továbbá, az Eilat az évezetben körülísebbeséggel járta a vízfelület, mely lehetővé tette az elrakétakezelő személynézetnek, hogy megfelelően felkészüljön a támadásra, és a társéki távolság feltételeit megfelelően kiegészítse hajtsa azt végre. Végre, a támadás teljes meglepetésüket érte az izraelieket, mivel nem tártak a rakétát hordozó naszidok pontos azonosítását illetően. Egy gyanútlan Eilat szákszerzőnek bizonyult egy sikeres támadáshoz.

Mindezekhez hozzátehető az a tény, hogy az Eilat elő nagy hajó volt, ahhoz, hogy kívüllé cőpont legyen a szovjet Styx rakétának, melyet pontosan ilyen célpontokhoz terveztek. Továbbá, a hajó nem rendelkezett sem aktív sem passzív ellentékenységet biztosító berendezéssel ilyen rakéták ellen, amelyek sebezhetőek ezen eszközzel szemben. Az Eilat kísérlet nélkül volt rajon, s ez a tényező lehetetlenné tette az ellen-lesvetés jő begyakorlását, hogy ójtja állja az egyiptomi irányítású naszidoknak (mint az 1967. június 12-i esetben), lehetővé tette az egyiptomiaknak, hogy zavartalanul támadjanak. Másrészt az október 21-i lesvetés ój társéki személynéze az volt, hogy taktikai meglepetést ér el egy vadonatúj fegyver bevetésével, mely lehetővé tette a torpedónaszidnak látszó egy rakétanaszidoknak, hogy előg biztosnak érezzék magukat a társékihez.

A lesvetés egyike a hadviselés legvonzóbb elejérsainak, külné sen a két főlé a gyengébb részesőrá konfliktusban. Mindemellett meg kell jegyezni, hogy az 1967-es támadás volt az egyetlen sikeres, hajó elleni rakétát hordozó hadihajó által vezetett lesvetés egy nagy hadihajó ellen az elmúlt harminc évben. Az 1980-as években hasonló, gyors, támadás naszidok hasonló elejérsokat alkalmazva kudarcot vallottak, s még súlyos károkat is szenvedtek. Ennek következtében nem az Izraeli Haditengerészlet volt az egyetlen, aki megtanulta azt a keserves leckét, amit az et-Tá-nai-bázisban tanítottak neki.

Az Eilat romboló pusztulása egy mási szempontból is egyedülálló: az egyes rakétákat nagy időkészlettel, egymást követően indították - ez is bizonyította a hajó szerzőny légvédelmi képességeit. (Hasonló eset volt a Jákaszéd, mely a latakiai ésszecsapás során süllyedt el 1973-ban, de az a száriai hajó rakétatalálat és az azt követő égyötötözés következtében süllyedt el.)

A sikeres támadás után, melyben az Eilat elsüllyedt, a hajó elleni rakéták végre megszerzték biztos helyüket (a kellő tiszteletet) a haditengerészeti hadviselésben. Egyes szakértők nézetei ellenére, a haditengerészletek világszerte elkezdtek újrafelfegyverezni hajókat az ój rakétával. A légvédelmi fenyegetés egy új fajta szöletett meg, és a haditengerészeti hadviselés jellege radikálisan megváltozott mind a köré. Ez az eredmény annak az ésszecsapásnak 1967. október 21-én.

Â

Â

Jegyzetek

Â

- Kolcsanov, B.: The Main Weapon of the Mosquito Fleet: Missiles. In: Modeliszt-Konzstruktor, No. 1. 1989. pp. 31-32.
- Williams, L.: The Israeli Defense Forces: A People's Army. Tel Aviv, Ministry of Defense Printing House, 1989. p. 263.
- Ibid, p. 264.
- Ibid, p. 265. Lásd még Kojuharov, A.: The War of Attrition: Some Naval Aspects of the Arab-Israeli Armed Conflict, 1967-1970. In: Morszkoj szbornyik, No. 8. 1996. pp. 76-80.
- Williams, p. 265.
- Docenko, V.: Sunk: Combat Damage to Warships since 1945. St. Petersburg, Deva, 1992. p. 45.
- Szmirnov, G.: Powerful Weapons for Small Ships. In: Modeliszt-Konzstruktor, No. 7. 1988. pp. 31-32.
- Lásd Kojukarov, p. 77.
- Docenko, p. 45.
- Williams, p. 265.
- Roskill, S.: The War at Sea. Vol. 3. London, Collins, 1962. Reprint [mint Flot i vojna] Moszkva, Military Publishers, 1974. Vol. 3. pp. 170., 175. (reprint).
- Rogyionov, B. - Novickov N.: Cruise Missiles in Naval Warfare. Moszkva, Military Publishers, 1987. p. 12.; Roskill, Vol. 3. p. 170. (reprint).

Â

Az eredeti, angol nyelvű cikk a <http://www.nwc.navy.mil/press/Review/1997/autumn/s&d1-a97.htm> cÅ-men olvashatÅ³.